

Хөөдин тохм ясрулхмн

КПСС-н XX-ч хургин тууджлгч шиндврэр, мана орн-нутгт мал бсклгнэ цаарандк кедж-күцэх керг тэвгддж, селэнэ эдл-ахун оln-зүсн малин эдл-уушиг ббдлүлдж гаргългэна гол хаалгэнь заагдсн. Орн-нутгар ус саадж авлгэи 1,9 холван, мах 2 холван, ноосна гарц 1,5 холван икдүлхиг хург теидглсн. Эн тоотиг күцэхд зоотехническ наукин бслт бргэр олзлдж, малиг тасрхан уга хэллдж-харлгэна культур ббдлүлдж, түрүн нуурин дамшлт делгрүлх кергтэ.

Малин хотин бат көрнэг икдүлгэ, малиг чикэр асрлгэ болн сэйнар хэллдж-харгэ дахулдж цааранднь тохм яслгэнь—ик чинртэ төр.

Мана Хальмг танггэчин колхозмудин болн совхозмудин эдл-ахун гол халхнь—торгын нооста хө бсклж-бргджүлгэнь. Тер төлэд хөбнэ то цааранднь икдүлгэнь, хөбнэс ик сэн торгын ноос киргэдж авлгэнь, мана орн-нутгин экономическ оln төрин вег күцэнггэнь болх зөвтэ.

Хөн болгэнас багэ гисн бийнэ 5 килограмм ноос гаргэдж, эзлгэнэ газрин 100 гектар болгэна тоод 304 килограмм ноос авх болдж; хөбнэ тоог 1960 джил күртл хойр холвхмн гидж мана танггэчин хөбнд көдлэчнр даалгэвр авцхав.

Хөбдин тохм яслгэна көдлмшт нуурт йовгч эв-аргэ орлцулдж, түүг дахулдж хэллдж-харлгэ болн зөвднэ бэйлгэ, хотинэ чикэр бгч асрлгэ кедж, 1957 джил хөбнэс торгын ноос киргэдж авлгэарн, мана танггэчин кесг колхозмуд болн совхозмуд ик диилвртэ болцхав.

Зоотехническ культур көдлмштэн орлцулдж, хөн болгэнас 5,2 килограмм торгын ноос киргэдж авх болдж Элст балгэсна колхозмуд авб. Эвүнэс үлүгэр Яшалтинск района, Хрущевин нертэ колхозар 5,6 килограмм болн Элст балгэсна, Ленинэ нертэ колхозар 5,5 килограмм ноосн киргэдж авгдв.

Колхозмудин болн совхозмудин нуурт йовх кесг оln хөбчнр түүнэс ббдм үзмдж күцэхэв. Улгурнь, Социалистическ Куч-көлснэ Герой, ах

хөбч Я. И. Попенко хөн болгэнас 7,2 килограмм торгын ноос киргэдж авб, ах хөбч А.Гермашев хөн болгэнас 6,9 килограмм торгын ноос киргэдж авб.

Элст балгэсна, Ленинэ нертэ колхоз эдлгэнэ газрин 100 гектар болгэна тоод 732,4 килограмм торгын ноос, Сталинэ нертэ колхоз—569,3 килограмм ноос авцхав.

Мана танггэчин зэрм колхозмудар хөбнэ тохм ясрулгэна көдлмшиг тасрхан уга удан кеснэ ашднэ—үзмлжтэ, сэйхн цогцта хөд учрв. Яшалтинск района, Хрущевин нертэ болн Элст балгэсна, Сталинэ нертэ колхозмуд ним сэн тохмта хөд бсгджэнэ.

Хө бсклж-бргджүлгэнд, хөбнэ тохм яслгэна көдлмш ик чинр зүүнэ. Тер төлэд отар болгэнд, ончта, тохм сэйтэ, ик эдл-уш бгдг отармудас, сэн тохмта хуцмуд шуудж йилгэдж, сэн нэйднр хөбдүр гаргэхмн.

Яшалтинск района, Хрущевин нертэ болн Элст балгэсна, Сталинэ нертэ колхозмуд джилэс джилд никт, уг-нарн нооста, күнд болн сэйхн цогцта хөд шуудж йилгэлгэна көдлмшт оньган бгч, хөбнэ тохминэ улм ясрулна. Хөбнэ сэн тохмин шиндж ара медгдв чигн түүг шуудж, йилгэдж авх кергтэ.

Хөбнэ тохм яслгэнд хойр зүсн шуудж йилгэлгэнь бэйнэ. Негнэ, хөбдин эдл-уушиг сэн ик гарцар шуудж йилгэхмн. Хойрдгчнэ болхла, бвкин болн эк-эцкин тохминэ хэллдж, түүнэс гарцах эдлуушинэ хэллдж, күнд, сэйхн цогцинэ хэллдж шуудж йилгэлгэнь. Мана колхозмуд болн совхозмуд эн хойр зүсн шуудж йилгэлгэна көдлмшиг тасрхан уга күцэдж, хөбдинэ тохм ясх зөвтэ.

Хөбнэ хотинэ сэйлгэнь, дулан, цевр хаша-хаац бэрдж, хэллэвринэ ясдж, бсклгэнь—тохм яслгэна көдлмшин дахуль болна. Эн тоот уга болхла, шуудж йилгэлгэнь сэн аш бгхш.

Мана танггэчин колхозмудин болн совхозмудин цуг хөбнд көдлэчнр, зоотехникүд болн фермин ахлэчнр хөбнэ тохм яслгэна көдлмшт ик оньган бгх зөвтэ.